

YIKIM, İŞGAL VE DİRENİŞ: İSRAİL'İN DİJİTAL SÖMÜRGE AYGITI VE ÖZGÜR FİLİSTİN İÇİN TEKNOLOJİ

Diyar SARAÇOĞLU*

Öz: İsrail'in Filistin halkına yönelik baskı ve kontrol mekanizmaları, "dijital sömürgecilik" olarak adlandırılabilir çok katmanlı bir teknolojik tahakküm ağıyla pekiştirilmekte ve otomatikleştirilmektedir. Bu ağı; Filistin'in iletişim altyapısı üzerindeki mutlak denetim, nüfusu kontrol altında tutmak için kullanılan biyometrik ve algoritmik gözetim sistemleri ve Filistin anlatısının dijital platformlarda sistematik biçimde sansürlenmesi gibi araçlarla işlemektedir. Buna karşın Filistinliler, teknolojiyi bir direniş ve geleceği inşa etme aracı hâline getiren dijital mücadele pratikleri geliştirmektedir. Karşı-haritalık projeleri, silinen kolektif hafızayı canlandıran dijital arşivler, sansürü aşma stratejileri ve teknoloji sektöründeki küresel dayanışma hareketleri bu direnişin temelini oluşturmaktadır. Bu makalede teknolojinin bu ikili karakteri, özgür bir Filistin için dijital egemenliği tahsis etme gayesiyle ele alınmaktadır.

Anahtar sözcükler: Dijital Sömürgecilik, Dijital İşgal, Otomatikleştirilmiş Apartheid, Filistin, Gözetim Teknolojileri

Digital Technologies and Labor Control

Abstract: Israel's mechanisms of oppression and control over the Palestinian people are reinforced and automated through a multi-layered technological apparatus of domination that can be described as "digital colonialism." This apparatus operates through tools such as Israel's absolute control over Palestine's communication infrastructure, biometric and algorithmic surveillance systems used to monitor and control the population, and the systematic censorship of the Palestinian narrative on digital platforms. In response, Palestinians have developed digital resistance practices that transform technology into a means of defiance and future-building. Counter-mapping projects, digital archives that revive erased collective memory, strategies to bypass censorship, and global solidarity movements within the tech sector form the foundation of this resistance. This article examines the dual character of technology with the aim of establishing digital sovereignty for a free Palestine.

Key words: Digital Colonialism, Digital Occupation, Automated Apartheid, Palestine, Surveillance Technologies

Giriş: Dijital Sömürgecilik Kavramsal Çerçevesi

Dijital teknolojilerin yükselişi, küresel güç dinamiklerini yeniden şekillendirirken, aynı zamanda geleneksel sömürgecilik pratiklerinin yeni formlarda devam ettiği bir zemin yaratmıştır. Bu bağlamda, "dijital sömürgecilik" kavramı, günümüzdeki teknoloji temelli tahakküm ilişkilerini anlamak için güçlü bir analitik çerçeve sunmaktadır. Bu makale, İsrail'in Filistin'deki işgalini ve baskı politikalarını bu kavramsal mercekten inceleyerek, fiziksel işgalin dijital alanda nasıl yeniden üretildiğini, pekiştirildiğini ve hatta aşıldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Dijital Sömürgeciliğin Tanımı ve Temel Özellikleri

Akademik literatürde dijital sömürgecilik, "dijital teknolojinin başka bir ulus veya bölge üzerinde siyasi, ekonomik ve sosyal tahakküm için kullanılması" olarak tanımlanmaktadır (Kwet, 2019). Bu yeni sömürgecilik biçimi, Batılı teknoloji şirketlerinin

ve devletlerin, tıpkı geleneksel sömürgeciler gibi, kritik dijital altyapının mülkiyeti ve kontrolü aracılığıyla güç ve hakimiyet kurduğu bir yapıya işaret eder (Kwet, 2019; Coleman, 2019). Temel mekanizmaları, genellikle "teknolojik yardım" veya "insani ilerleme" gibi iyi niyetli söylemler altında gizlenir (Coleman, 2019; Kwet, 2019). Bu pratikler arasında, vatandaşların verilerinin rızaları olsun veya olmasın merkezi olmayan bir şekilde çıkarılması ve kontrol edilmesi, kritik dijital altyapıların yabancı aktörler tarafından sahiplenilmesi yoluyla eşitsiz veri akışı ve asimetrik güç dinamikleri yaratılması ve bu teknolojilerin, uygulandıkları toplumların değerleri, çıkarları ve etik kaygıları hiçe sayılarak yayılması bulunmaktadır (Pg, 2023).

Bu süreç, sadece veri ve altyapı kontrolüyle sınırlı kalmaz. Aynı zamanda, Küresel Güney'deki düşük ücretli emeğin sömürülmesine, demokratik süreçlerin zayıflatılmasına ve belirli kültürel pratiklerin, özellikle de teknolojiyi tasarlayan küçük bir grubun

*Bağımsız Araştırmacı (ORCID No: 0009 0000 1992 077X)

Geliş Tarihi / Received : 20.06.2025

Kabul Tarihi / Accepted : 05.07.2025

(genellikle Batılı, beyaz ve erkek) ırksallaştırılmış dünya görüşlerinin küresel ölçekte yayılmasına neden olur (Kwet, 2019; Coleman, 2019). Bu nedenle, dijital sömürgecilik kavramı, “teknokolonyalizm”, “veri sömürgeciliği” ve “algoritmik sömürgeleştirme” gibi birbiriyle ilişkili bir dizi terimle birlikte ele alınarak, dijital teknolojilerin küresel ölçekteki zararlı etkilerini bütüncül bir şekilde kavramsallaştırmayı amaçlar (Kwet, 2019; Coleman, 2019).

Dijital sömürgecilik çerçevesi, İsrail-Filistin bağlamına uygulandığında, daha spesifik ve somut bir boyut kazanır. Helga Tawil-Souri’nin “dijital işgal” (digital occupation) kavramsallaştırması, bu durumu analiz etmek için merkezi bir öneme sahiptir. Tawil-Souri’ye göre, İsrail’in kontrolü sadece fiziksel topraklarla sınırlı değildir; Oslo Anlaşmaları’ndan bu yana, İsrail Filistinliler tarafından kullanılan telefon hatları, mobil ağlar ve internet altyapısı da dahil olmak üzere tüm iletişim altyapısını kontrol etmektedir (Tawil-Souri, 2012). Bu, işgalin fiziksel alandan dijital alana, yani bedenlerin kontrolünden veri ve enformasyonun kontrolüne doğru genişlemesi anlamına gelir (Tawil-Souri, 2012; Qannam ve Abu Eishah, 2023).

Bu “dijital işgal”, sadece gözetim ve sansürden ibaret değildir. Aynı zamanda, Filistin’in teknolojik ve ekonomik olarak geri bırakılmasını (“de-development”) hedefleyen, Filistinlileri sürekli olarak İsrail altyapısına bağımlı kılan ve kendi özerk dijital geleceklerini inşa etme yeteneklerini baltalayan yapısal bir sistemdir (Bevilacqua, 2021; UN ESCWA, 2022). Bu durum, Filistinlilerin varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan daha geniş bir yerleşimci-sömürgeci (settler-colonial) mantığın dijital alandaki bir yansımasıdır (Tawil-Souri, 2012; Qannam ve Abu Eishah, 2023). Dolayısıyla, “dijital sömürgecilik” Filistin bağlamında soyut bir metafor olmaktan çıkar ve somut, maddi bir gerçekliğe dönüşür. Altyapı kontrolü, spektrum tahsisinin engellenmesi, ekipman ithalatının kısıtlanması gibi pratikler, Filistin ekonomisini boğan ve onu İsrail’e bağımlı kılan, ölçülebilir sonuçları olan bir yıkım ve mülksüzleştirme sistemidir (7amleh, 2019; World Bank, 2016). Bu makale, bu dijital işgal aygıtının katmanlarını, onu oluşturan yıkım mekanizmalarını ve bu mekanizmalara karşı geliştirilen direniş pratiklerini ayrıntılı bir şekilde inceleyecektir.

Dijital İşgal: İsrail’in Altyapısal Kontrol ve Yıkım Mekanizmaları

İsrail’in dijital sömürge aygıtının temelini, Filistin’in bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) altyapısı üzerindeki mutlak kontrolü oluşturmaktadır. Bu kontrol, pasif bir denetimden ziyade, Filistin toplumunu hem dijital hem de fiziksel olarak parçalamayı, izo-

le etmeyi ve zayıflatmayı amaçlayan aktif bir yıkım ve mülksüzleştirme stratejisidir. Bu bölüm, altyapının gasp edilmesi, ağların bir savaş silahı olarak kullanılması ve bu süreçteki kurumsal suç ortaklıkları üzerinden dijital işgalin ve yıkımın boyutlarını analiz etmektedir.

İsrail, 1967’deki askeri işgalden bu yana Filistin BİT altyapısını kontrol altında tutmaktadır. 1995 tarihli Oslo Anlaşmaları, Filistin tarafına “ayrı ve bağımsız iletişim sistemleri ve altyapıları kurma ve işletme hakkı” tanımış olsa da bu vaat hiçbir zaman tam olarak yerine getirilmemiştir (7amleh, 2019; World Bank, 2016). İsrail, spektrum tahsis, frekans erişimi ve altyapı geliştirme gibi kritik alanlardaki kontrolünü sürdürerek, Filistin’in bağımsız bir telekomünikasyon sektörü geliştirmesini fiilen imkânsız kılmıştır (Arafah ve ark., 2015).

Bu durumun en somut göstergesi, mobil teknolojiye erişimde yaşanan ve “teknolojik apartheid” olarak nitelendirilebilecek derin eşitsizliktir. İsrailli yerleşimciler ve vatandaşlar en son 5G teknolojisinden faydalanırken, işgal altındaki Batı Şeria’daki Filistinliler yıllarca süren gecikmelerin ardından sınırlı 3G hizmetine erişebilmekte, abluka altındaki Gazze Şeridi’ndeki Filistinliler ise 2G teknolojisi-ne mahkûm edilmektedir (Hasan ve ark., 2025). Dünya Bankası raporları, bu durumun Filistinli operatörler (örneğin, Jawwal ve Ooredoo) için ciddi bir rekabet dezavantajı yarattığını ve İsrailli operatörlerin 3G ve 4G hizmetleri sunarak Filistin pazarının %30’una kadarını yasadışı bir şekilde ele geçirmesine yol açtığını belgelemektedir (World Bank, 2016; 7amleh, 2019).

Altyapı üzerindeki kontrol, donanım ithalatına getirilen ağır kısıtlamalarla daha da pekiştirilmektedir. İsrail, “çift kullanımlı” (hem sivil hem askeri amaçla kullanılabilecek) olduğu iddiasıyla, telekomünikasyon kuleleri, yönlendiriciler (router) ve hatta temel inşaat malzemeleri gibi kritik ekipmanların Filistin’e girişini keyfi olarak engellemektedir (7amleh, 2019; SMEX, 2023). Bu politika, Filistinli şirketlerin ağlarını modernize etmesini ve genişletmesini engellerken, onları altyapı ve bant genişliği için İsrailli sağlayıcılara bağımlı hale getirmektedir (WACC Global, 2019; World Bank, 2008). Sonuç olarak, bir Gazzelinin yan komşusunu araması bile İsrail altyapısı üzerinden yönlendirilmekte, bu da her türlü iletişimi gözetim ve müdahaleye açık hale getirmektedir.

Dijital Abluka ve Ağların Silahlandırılması

İsrail, iletişim altyapısını sadece kontrol etmekle kalmamakta, aynı zamanda onu aktif bir savaş aracına dönüştürmektedir. Özellikle askeri operasyonlar sırasında, telekomünikasyon altyapısı kasıtlı

olarak hedef alınmakta ve ağ kesintileri bir “dijital abluka” olarak uygulanmaktadır. 7 Ekim 2023’ten sonra Gazze’ye yönelik yoğun saldırılar sırasında, telekomünikasyon altyapısının %75’inin hasar gördüğü veya yok edildiği rapor edilmiştir (Hasan ve ark., 2025). Hava saldırılarıyla iletişim kulelerinin hedef alınması ve ağların tamamen kesilmesi, Gazze’deki Filistinlileri hem dış dünyadan hem de birbirlerinden izole etmiştir (Kamil, 2020).

Akademisyenler ve insan hakları örgütleri, bu kesintileri “soykırımsal pratiklerin cezasızlıkla uygulanmasını kolaylaştıran bir terör taktiği” olarak tanımlamaktadır (Kamil, 2020). İletişim ağlarının çökmesi, insanların enkaz altındakiler için yardım çağırmasını, aileleriyle haberleşmesini ve sağlık hizmetlerine ulaşmasını engellerken gazetecilerin ve insan hakları savunucularının yaşanan vahşeti belgelemesini ve dünyaya duyurmasını imkânsız hale getirerek, bilgi akışını karartmıştır (Kamil, 2020; Human Rights Watch, 2023). Bu dijital abluka, Gazze’ye yönelik gıda, su, yakıt ve elektrik kesintilerini de içeren topyekûn fiziksel ablukanın ayrılmaz bir parçasıdır ve sivil halkı hedef alan kolektif bir cezalandırma biçimidir (Human Rights Watch, 2024b; Al-Haq, 2024).

İsrail’in dijital işgal aygıtı, küresel teknoloji devlerinin suç ortaklığı olmadan bu denli etkili olamazdı. Bu işbirliğinin en çarpıcı örneklerinden biri, İsrail hükümeti ve ordusuna gelişmiş bulut bilişim ve yapay zekâ hizmetleri sağlamak amacıyla Google ve Amazon Web Services (AWS) ile imzalanan 1,2 milyar dolarlık “Nimbus Projesi” sözleşmesidir (Wikipedia, 2024a; Pg, 2023).

Mayıs 2021’de imzalanan bu proje, İsrail’e kendi topraklarında güvenli bulut altyapısı kurma imkânı tanıyarak, topladığı verileri “kendi sınırları içinde” tutmasını ve uluslararası denetimden kaçırmasını sağlamaktadır (Wikipedia, 2024a; TIME, 2024). Sözleşmenin en endişe verici maddelerinden biri, Google ve Amazon’un, uluslararası boykot baskısı veya insan hakları ihlali iddiaları nedeniyle İsrail devletinin herhangi bir birimine hizmet vermeyi reddetmesini açıkça yasaklamasıdır (Wikipedia, 2024a). Bu, şirketlerin, hizmetlerinin İsrail ordusu tarafından kullanılmasını engelleyemeyeceği anlamına gelmektedir.

Project Nimbus, İsrail ordusuna, Google Cloud’un yüz tanıma, otomatik görüntü sınıflandırma, nesne takibi ve duygu analizi gibi güçlü yapay zekâ araçlarına erişim imkânı sunmaktadır (Wikipedia, 2024a; TIME, 2024). Bu teknolojilerin, Filistinlilerin yasadışı gözetimini, veri toplanmasını ve hatta askeri hedeflemeyi kolaylaştıracağına dair ciddi endişeler bulunmaktadır. Bu endişeler, hem Google

hem de Amazon içindeki yüzlerce çalışanın protestolarına ve istifalarına yol açmış, çalışanlar şirketlerini “apartheid için teknoloji üretmekle” ve işgalden kâr sağlamakla suçlamıştır (Wikipedia, 2024a; Al Jazeera, 2024). Bu proje, büyük teknoloji şirketlerinin, insan hakları söylemlerine rağmen, kâr ve stratejik ortaklıklar uğruna işgal ve baskı rejimlerinin teknolojik omurgasını nasıl oluşturabildiğinin somut bir kanıtıdır.

Otomatikleştirilmiş Apartheid: Gözetim, Veri Sömürüsü ve Nüfus Kontrolü

İsrail’in dijital sömürgeciliği, altyapısal kontrolün ötesine geçerek, Filistin halkını her an izleyen, sınıflandıran ve kontrol eden sofistike yazılım ve veri katmanlarıyla işlemektedir. Bu sistem, Uluslararası Af Örgütü’nün “Otomatikleştirilmiş Apartheid” olarak adlandırdığı, fiziksel ayrımcılık ve baskının dijital teknolojiyle yeniden üretildiği ve “verimli” hale getirildiği bir yapıdır (Amnesty International, 2023; Business & Human Rights Resource Centre, 2023). Bu yapı, panoptik gözetim ağları, algoritmik hedefleme sistemleri ve devletle iç içe geçmiş bir askeri-endüstriyel kompleks tarafından ayakta tutulmaktadır.

İsrail, işgal altındaki Filistin topraklarını, özellikle de stratejik öneme sahip Doğu Kudüs ve El Halil (Hebron) gibi şehirleri, dünyanın en yoğun gözetlenen yerlerinden birine dönüştürmüştür. Doğu Kudüs’te, “Mabat 2000” adı verilen ve binlerce yüksek çözünürlüklü CCTV kamerasını birbirine bağlayan merkezi bir sistem bulunmaktadır (Qannam ve Abu Eisheh, 2023; Amnesty International, 2023). 2017’den itibaren yüz tanıma teknolojisi ile güçlendirilen bu sistem, İsrail polisine şehrin sakinlerini 24 saat izleme ve hareketlerini takip etme imkânı vermektedir (Amnesty International, 2023). Saha araştırmaları, Doğu Kudüs’ün bazı bölgelerinde, özellikle Eski Şehir ve Şeyh Cerrah gibi mahallelerde, her 5 metrede bir ila iki CCTV kamerası bulunduğunu ortaya koymuştur (Amnesty International, 2023; Amnesty International, 2024). Bu kameraların varlığı, Filistinliler üzerinde sürekli bir baskı ve “her an hedef alınma” hissi yaratarak kamusal alanda örgütlenme ve toplanma özgürlüklerini ciddi şekilde kısıtlamaktadır (Amnesty International, 2023; Amnesty International, 2024).

El Halil’in İsrail kontrolündeki H2 bölgesinde ise, kontrol noktalarında “Red Wolf” adı verilen daha da gelişmiş bir sistem kullanılmaktadır. Bu sistem, yalnızca Filistinlilerin kullanmak zorunda olduğu kontrol noktalarından geçerken, kişilerin yüzlerini rızaları olmaksızın tarar (Amnesty International, 2023). Taranan yüz, tamamen Filistinlilerden

oluşan biyometrik bir veri tabanı ile karşılaştırılır. Eğer kişi veri tabanında “bilinen” biriye (örneğin daha önce gözaltına alınmış veya bir protestoya katılmışsa), sistem geçişine izin verip vermeyeceğine karar verir. Eğer kişi veri tabanında yoksa, yüzü otomatik olarak sisteme eklenir ve geçişi engellenir (**Amnesty International, 2023**). Bu, Filistinlileri, hareket özgürlüklerini kullanabilmek için kendi rızaları dışında bu gözetim sistemine dahil olmaya zorlayan kısır bir döngü yaratır.

Bu sabit kameralara ek olarak, İsrail askerlerinin mobil cihazlarında kullandığı “Blue Wolf” uygulaması, bu biyometrik veri tabanını sürekli olarak besleyen bir mekanizma işlevi görür. Askerler, sokakta karşılaştıkları Filistinlilerin fotoğraflarını çekerek onları sisteme kaydeder. Hatta askeri birimler arasında “en çok yüzü kimin yakalayacağına” dair bir tür yarışma ve teşvik sistemi olduğu rapor edilmiştir (**Qannam ve Abu Eisheh, 2023; Pg, 2023**). Bu pratik, Filistinlileri adeta bir video oyununun nesneleri haline getirerek derin bir insanlıktan çıkarma sürecini yansıtmaktadır (**Pg, 2023**). Bu gözetim altyapısının donanımını sağlayan şirketler arasında Çin merkezli Hikvision ve Hollanda merkezli TKH Security gibi uluslararası firmaların bulunması, bu sistemin küresel bir suç ortaklığı ağıyla desteklenildiğini göstermektedir (**Amnesty International, 2023; Business & Human Rights Resource Centre, 2023; Amnesty International, 2024**).

Algoritmik Hedefleme ve Hukuk Dışı Yaşam-Ölüm Kararları

İsrail’in dijital kontrol mekanizmaları, pasif gözetimin çok ötesine geçerek, yapay zekâ destekli sistemler aracılığıyla aktif hedefleme ve yaşam-ölüm kararları verme noktasına ulaşmıştır. Human Rights Watch (HRW) tarafından belgelenen ve Gazze’deki askeri operasyonlarda kullanılan bu sistemler, uluslararası insancıl hukukun temel ilkelerini sorgulatan ciddi endişeler doğurmaktadır (**Human Rights Watch, 2024a**).

Bu sistemlerden biri olan “Lavender”, makine öğrenmesi algoritmaları kullanarak Gazze’deki her bir bireye, “silahlı bir gruba üye olma olasılıklarına” göre 1’den 100’e kadar bir şüphe puanı atamaktadır (**Human Rights Watch, 2024a**). Askeri komutanlar tarafından belirlenen bir eşiği geçen herkes, potansiyel bir askeri hedef olarak etiketlenebilmektedir. Bu puanlama, bir kişinin sosyal medya grupları, telefon değiştirme sıklığı veya sosyal çevresi gibi, tek başına yasadışı veya tehditkâr olmayan özelliklere dayanarak yapılabilmektedir (**Human Rights Watch, 2024a**). Bu durum, sivillerin hatalı bir şekilde hedef alınması riskini dramatik bir şekilde artırmaktadır.

Bir diğer sistem olan “The Gospel” ise, binalar ve altyapı gibi yapısal hedefleri belirlemek için tasarlanmıştır. Bu sistemin, sivil altyapıyı “toplum üzerinde şok etkisi yaratmak ve halkı Hamas’a karşı baskı yapmaya yöneltmek” amacıyla hedefleyen “güç hedefleri” adında bir kategori oluşturduğu rapor edilmiştir (**Human Rights Watch, 2024a**). Bu tür bir hedefleme, sivillerle askeri hedefleri ayırt etme ilkesini açıkça ihlal etmektedir ve uluslararası hukukta bir karşılığı yoktur.

Bu algoritmik sistemlerin kullanımı, kararları “objektif” ve “veriye dayalı” gibi göstererek insan faktörünü ve ahlaki sorumluluğu perdelese de aslında mevcut önyargıları ve ayrımcılığı yeniden üretir ve otomatikleştirir. Bu sistemler, insanları veri noktalarına indirgeyerek “dijital insanlıktan çıkarma” (dijital dehumanization) sürecini derinleştirir ve yıkımın temposunu tehlikeli bir şekilde hızlandırarak sivil kayıpları en aza indirme yükümlülüğünü imkânsız hale getirir (**Human Rights Watch, 2024a**). Bu, apartheid sisteminin en acımasız mantığının, yani “istenmeyen” nüfusun kontrol altına alınması ve ortadan kaldırılması hedefinin, teknoloji aracılığıyla daha “verimli” ve daha az sorgulanabilir bir şekilde uygulanmasından başka bir şey değildir.

Askeri-Endüstriyel Kompleks: Birim 8200 ve Casus Yazılım Endüstrisi

İsrail’in dijital sömürge aygıtının arkasındaki itici güç, devlet, ordu ve özel teknoloji sektörü arasında kurulmuş simbiyotik bir ilişkidir. Bu askeri-endüstriyel kompleksin merkezinde, İsrail ordusunun sinyal istihbaratından (SIGINT) sorumlu seçkin birimi olan Birim 8200 yer almaktadır (**Wikipedia, 2024b; Pg, 2023**). ABD’nin Ulusal Güvenlik Ajansı’na (NSA) benzetilen bu birim, işgal altındaki Filistin topraklarındaki telefon görüşmeleri, e-postalar ve diğer tüm dijital iletişimleri kitlesel olarak izleme kapasitesine sahiptir (**Wikipedia, 2024b; 7amleh, 2019**). Hatta eski birim mensupları, toplanan özel bilgilerin (mali sıkıntılar, cinsel yönelim vb.) Filistinlileri muhbir olmaya zorlamak için şantaj amacıyla kullanıldığını itiraf etmiştir (**Derfner, 2014**).

Bu kapalı döngü, işgalin sürdürülmesini küresel teknoloji ve sermaye ağlarıyla iç içe geçirerek daha da karmaşık hale getirmektedir. Filistinlilerin bedenleri ve verileri, sadece baskı altında tutulmakla kalmaz, aynı zamanda küresel pazarda satılan ve İsrail’e hem ekonomik hem de diplomatik sermaye sağlayan kârlı bir baskı teknolojisi endüstrisinin “laboratuvarı” ve ham maddesi haline gelir. Bu durum, işgalin sadece bir toprak kontrolü meselesi olmadığını, aynı zamanda küresel bir kâr ve güç merkezi olduğunu ortaya koymaktadır (**Loewenstein, 2024**). Fakat bu denklemin diğer tarafında,

teknolojiyi bir baskı aracı olarak kabullenmeyi reddeden bir halk ve onun varoluş mücadelesi bulunmaktadır. Baskının araçları, aynı zamanda bir direniş ve gelecek inşa etme zeminine dönüşmektedir.

Dijital Direniş: Anlatı İnşası ve Özgürleştirici Teknolojiler

İsrail'in çok katmanlı dijital sömürge aygıtına karşı Filistinliler, teknolojiyi sadece bir baskı aracı olarak değil, aynı zamanda bir direniş, hafıza ve gelecek inşa etme alanı olarak kullanarak yaratıcı ve dönüştürücü pratikler geliştirmektedir. Bu pratikler, Meryem Kamil'in tarif ettiği gibi sömürgeci gerçekliğin ötesinde egemen, bağlantılı ve hafızasına sahip çıkan bir Filistin'in dijital temellerini atmayı amaçlayan proaktif eylemlerdir (Kamil, 2020). Bu bölüm, karşı-haritacılıktan sansürün aşılmasına ve özerk bir teknoloji ekosistemi kurma mücadelesine kadar dijital direnişin çeşitli veçhelerini incelemektedir.

Karşı-Haritacılık ve Hafızanın Arşivlenmesi

İsrail'in dijital işgalinin en temel stratejilerinden biri, Filistin coğrafyasını ve kimliğini dijital haritalardan silerek sembolik bir yok etme politikası gütmektir (Qannam ve Abu Eisheh, 2023; Tawil-Souri, 2012). Google Maps gibi platformlarda Filistin köylerinin isimlerinin silinmesi veya kasıtlı olarak düşük çözünürlükte gösterilmesi, bu dijital silme politikasının somut örnekleridir (7amleh, 2021). Bu stratejiye karşı Filistinli gruplar, sömürgeci anlatıyı reddeden ve silinen hafızayı yeniden canlandıran "karşı-haritacılık" projeleriyle yanıt vermektedir (Bevilacqua, 2021).

Bu alandaki en önemli girişimlerden biri Palestine Open Maps (POM) platformudur. Bu proje, İngiliz Manda dönemine ait yüzlerce son derece ayrıntılı haritayı dijitalleştirerek, onları aranabilir, katmanlı ve herkesin erişimine açık bir çevrimiçi kaynağa dönüştürmüştür (Palestine Open Maps, 2024; Barclay ve Al-Shihabi, 2024). POM, kullanıcıların 1948 Nakba'sından hemen önceki Filistin'in fiziki ve insani coğrafyasını görmelerine, yüzlerce yok edilmiş köyün yerini tespit etmelerine ve bu tarihi katmanları günümüz uydu görüntüleriyle yan yana karşılaştırmalarına olanak tanır (Palestine Open Maps, 2024; Promised Land Museum, 2024). Proje, İsrail Ulusal Kütüphanesi gibi kurumların arşivlerinde bulunan ancak erişimi kısıtlı olan haritaları "açık kaynaklı" hale getirerek, sömürgecinin ürettiği bir aracı (haritayı) geri alıp, onu kolektif bir hafıza ve direniş aracına dönüştürmektedir (Palestine Open Maps, 2024; Barclay ve Al-Shihabi, 2024). "Mapathon" adı verilen kolektif haritalama etkinlikleri aracılığıyla, bu sömürgeci arşivler topluluk tarafından sahiplenilen, sürekli genişleyen

bir dijital kaynağa dönüşmektedir (Barclay ve Al-Shihabi, 2024).

Bir diğer önemli aktör olan Visualizing Palestine (VP), veri ve araştırmayı kullanarak Filistin deneyimlerini ve işgalin yapısal boyutlarını görselleştiren bir kolektiftir (Visualizing Palestine, 2024; Zinn Education Project, 2024). VP, infografikler, interaktif web siteleri ve veri hikâyeciliği aracılığıyla, egemen medyanın çarpıttığı veya görmezden geldiği Filistin anlatısını, kanıta dayalı ve erişilebilir bir şekilde sunar (Visualizing Palestine, 2024). Örneğin, "Killer AI" adlı interaktif projeleriyle Lavender gibi yapay zekâ tabanlı hedefleme sistemlerinin nasıl çalıştığını ve sivil kayıplara nasıl yol açtığını ifşa ederken (Stop Killer Robots, 2024), "Who's Complicit" gibi projelerle işgale ve yasadışı yerleşimlere ortak olan uluslararası şirketleri ve kurumları belgeler (Visualizing Palestine, 2024).

Sansürün Aşılması ve Alternatif Anlatıların Yayılması

Filistinlilerin dijital alandaki varlık mücadelesinin en çetin geçtiği alanlardan biri, sosyal medya platformlarında maruz kaldıkları sistematik sansürdür. Meta (Facebook ve Instagram), TikTok ve X (eski adıyla Twitter) gibi platformlar, Filistin anlatısını sistematik olarak bastırmaktadır. Bu sansür; içerik kaldırma, hesapların askıya alınması veya kalıcı olarak kapatılması, içeriğin erişiminin kısıtlanması ("shadow banning") ve belirli hashtag'lerin gizlenmesi gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır (Human Rights Watch, 2023; Kharroub, 2021). Özellikle gazeteciler ve medya kurumları hedef alınmakta, Sada Social'ın raporuna göre tüm ihlallerin %29'u bu grubu etkilemektedir (Sada Social, 2025; Sada Social, 2024). Bu sansür, İsrail hükümetinin, özellikle de Adalet Bakanlığı'na bağlı Siber Birim'in, sosyal medya şirketlerine on binlerce içerik kaldırma talebi göndermesiyle doğrudan ilişkilidir (7amleh, 2019; Hasan ve ark., 2025).

Bu sistematik sansüre karşı Filistinliler, hem teknolojik hem de toplumsal direniş yöntemleri geliştirmektedir. Algoritmaları atlatmak için kelimeleri kasıtlı olarak yanlış yazmak ("algspeak") veya arkaik Arapça harfleri kullanmak gibi yaratıcı taktikler yaygınlaşmıştır. Bir diğer yöntem ise, Facebook gibi uygulamaların App Store ve Google Play'deki puanlarını düşürmek için örgütlü kampanyalar düzenleyerek şirketler üzerinde ekonomik baskı kurmaktır (Kharroub, 2021).

Daha yapısal bir düzeyde ise 7amleh – Arap Sosyal Medya Geliştirme Merkezi ve Sada Social gibi kuruluşlar, bu ihlalleri "7or" gibi gözlemvleri aracılığıyla belgelemekte ve raporlamaktadır (7amleh, 2024b; 7amleh, 2023). Bu kuruluşlar, sosyal

medya şirketleriyle “güvenilir ortak” statüsüyle doğrudan iletişim kurarak haksız yere kaldırılan içeriklerin ve kapatılan hesapların yeniden açılması için mücadele vermektedir (7amleh, 2023). Aynı zamanda, yayımladıkları raporlar ve yürüttükleri uluslararası savunuculuk kampanyalarıyla, teknoloji şirketlerini daha şeffaf ve adil politikalar benimsemeye zorlamaktadırlar (7amleh, 2019; Sada Social, 2025).

Teknoloji Sektöründe Filistin İçin Dayanışma

Filistinlilerin dijital alandaki direnişi, yalnızca yerel sivil toplumun çabalarıyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda küresel teknoloji sektöründe yankı bulan bir dayanışma hareketiyle de desteklenmektedir. Bu dayanışmanın en somut örneklerinden biri, teknoloji çalışanları, yatırımcılar ve kuruculardan oluşan küresel bir koalisyon olan Tech For Palestine hareketidir. Bu hareket, teknoloji sektörünü İsrail’in işgal ve apartheid politikalarına sağladığı teknolojik destekten dolayı sorumlu tutmayı ve bu suç ortaklığına karşı bir duruş sergilemeyi amaçlamaktadır. Hareket, sadece bir kınama ve protesto platformu olmanın ötesinde, Filistinlilerin kendi teknolojik altyapılarını ve dijital geleceklerini inşa etmelerine aktif olarak destek olmayı hedeflemektedir (Saraçoğlu, 2024).

Tech For Palestine gibi çabalar, direnişin proaktif boyutunu güçlendiren pratik adımlar atmaktadır. Bu kapsamda, bir yandan “Boycat” gibi uygulamalarla işgale destek veren şirketlere karşı dijital bir boykot örgütlenirken, diğer yandan Filistin’e yönelik yardım projeleriyle acil insani ihtiyaçlar karşılanmaktadır. Böylece teknoloji, hem bir hayatta kalma aracına hem de etkili bir dayanışma mekanizmasına dönüştürülmektedir. Bu çabalar, Filistinlilerin İsrail’in dijital sömürge aygıtına olan bağımlılığını azaltma ve uzun vadede özgür bir Filistin için gereken sürdürülebilir ve özerk bir teknoloji ekosistemi yaratma vizyonunun önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu, sömürgeci teknolojilere karşı sadece bir savunma değil, aynı zamanda özgürleştirici teknolojiler inşa etme mücadelesidir (Saraçoğlu, 2024).

Sonuç

Bu makale, İsrail’in Filistin halkı üzerindeki tahakkümünü “dijital sömürgecilik” merceğinden inceleyerek, bu yapının çok katmanlı ve sistematik doğasını ortaya koymuştur. Veriler, İsrail’in kontrolünün sadece fiziksel işgalle sınırlı kalmadığını; altyapısal, gözetimsel ve anlatısal katmanlarda işleyen bütüncül bir dijital aygıt aracılığıyla Filistinlilerin yaşamının her alanına nüfuz ettiğini göstermiştir. Bu dijital sömürge aygıtının ilk katmanını, Filistin’i teknolojik olarak geri bırakan ve kendine bağımlı kılan altya-

pısal tahakküm oluşturmaktadır. Askeri operasyonlar sırasında iletişim altyapısının kasıtlı olarak yok edilmesi, bu tahakkümün sivil halkı hedef alan bir savaş taktiği boyutuna ulaştığını kanıtlamaktadır.

Bu temel üzerine, biyometrik fişleme (Red Wolf, Blue Wolf) ve yapay zekâ tabanlı hedefleme (Lavender) gibi teknolojilerle işleyen otomatikleştirilmiş bir apartheid sistemi inşa edilmiştir. Bu sistem, Filistinlileri sürekli izlenen, verileri metalaştırılan ve keyfi olarak hedef alınabilen bir nüfusa indirmektedir. Bu yapının üçüncü ve en soyut katmanı ise, sosyal medya platformlarının da suç ortaklığıyla Filistin anlatısını sistematik olarak bastıran anlatısal savaştır. Bu üç katman (altyapı, gözetim, anlatı), birbiriyle iç içe geçerek Filistin’in teknolojik gelişimini aktif olarak yok eden (yıkım) ve onu kendine bağımlı kılan (işgal) bütüncül bir kontrol sistemi yaratmaktadır.

Ancak bu tahlil, Filistinlilerin bu topyekûn kuşatma karşısındaki teslimiyetini değil, tam aksine, bu baskı aygıtını dönüştürme iradesini ortaya koymaktadır. Karşı-haritalık (Palestine Open Maps), veri hikâyeciliği (Visualizing Palestine) ve küresel teknoloji sektöründeki dayanışma çabaları (Tech For Palestine) gibi yaratıcı dijital direniş pratikleri, bu silme politikasına meydan okumaktadır. Bu eylemler, pasif bir savunmanın ötesinde, alternatif bir dijital gelecek ve kolektif hafıza inşa etme pratiğidir. Sonuç olarak, teknoloji bu çatışmada nötr bir araç değildir; egemen güç tarafından bir kontrol ve yıkım aracına dönüştürülürken, direnen halk ve müttefikleri tarafından bir hafıza, varoluş ve özgürleşme alanına dönüştürülmektedir.

Kaynaklar

- 7amleh (2019). *Connection Interrupted: Israel’s Control of the Palestinian ICT Infrastructure and Its Impact on Digital Rights*. 7amleh. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, https://7amleh.org/wp-content/uploads/2019/01/Report_7amleh_English_final.pdf
- 7amleh (2021). *The Attacks on Palestinian Digital Rights*. 7amleh. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.apc.org/en/news/7amleh-issues-new-report-documenting-recent-attacks-palestinian-digital-rights>
- 7amleh (2023). *7amleh Annual Report 2022*. 7amleh. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://7amleh.org/post/7amleh-publishes-its-annual-report-for-2022-year>
- 7amleh (2024a). *7amleh Annual Report 2023*. 7amleh. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://7amleh.org/post/7amleh-annual-report-2023>
- 7amleh (2024b). *Mid-Year Report 2024*. 7amleh. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://7amleh.org/post/mid-year-report-2024>
- Al-Haq (2024). *Condemning Microsoft’s Unjust Blocking of Palestinian Skype and Email Accounts*. Al-Haq. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.alhaq.org/advocacy/23625.html>
- Al Jazeera (2024). *What is Project Nimbus, and why are Google workers protesting Israel deal?*. Al Jazeera. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.aljazeera.com/news/2024/4/23/what-is-project-nimbus-and-why-are-google-workers-protesting-israel-deal>

- Amnesty International** (2023). Automated Apartheid: How facial recognition fragments, segregates and controls Palestinians in the OPT. Amnesty International. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.amnesty.org/en/documents/mde15/6701/2023/en/>
- Amnesty International** (2024). Israel/OPT: Dutch Investor pushes for human rights safeguards to stop use of surveillance technology against Palestinians. Amnesty International. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/07/israel-opt-dutch-investor-pushes-for-human-rights-safeguards-to-stop-use-of-surveillance-technology-against-palestinians/>
- Arafteh, N., Abdullah, W. F., ve Bahour, S.** (2015). ICT: The Shackled Engine of Palestine's Development. *Al-Shabaka: The Palestinian Policy Network*. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://al-shabaka.org/briefs/ict-the-shackled-engine-of-palestines-development/>
- Barclay, A. ve Al-Shihabi, M.** (2024). Palestine Open Maps: Reappropriating the Colonizer's Gaze. *Jadaliyya*. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.jadaliyya.com/Details/46592>
- Bevilacqua, I.** (2021). E-scaping apartheid: Digital ventures of Zionist settler colonialism. *Human Geography*, 15(2), 220-228.
- Business & Human Rights Resource Centre** (2023). OPT: Amnesty Intl. calls on cos. to stop supplying tech used "to implement system of apartheid". *Business & Human Rights Resource Centre*. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/opt-amnesty-intl-calls-on-cos-to-stop-supplying-tech-used-to-implement-system-of-apartheid-in-light-of-new-evidence-facial-recognition-is-used-to-control-palestinians-freedom-incl-co-comments/>
- Coleman, D.** (2019). Digital Colonialism: The 21st Century Scramble for Africa through the Extraction and Control of User Data and the Limitations of Data Protection Laws. *Michigan Journal of Race and Law*, 24(2), 417-440.
- Derfner, L.** (2014) Against spy revelations, Israel doth protest too much. +972 Magazine, Erişim Tarihi 21 Haziran 2025, <https://www.972mag.com/against-spy-revelations-israel-doth-protest-too-much/>
- Hasan, D., Nazzal, A. ve Zidani S.** (2025). Beating Algorithmic Discrimination: Maneuvering Digital Surveillance to Indigenize the Narrative. *International Journal of Communication* 19 (2025).
- Human Rights Watch** (2023). Meta's Broken Promises: Systemic Censorship of Palestine Content on Instagram and Facebook. Human Rights Watch. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.hrw.org/report/2023/12/21/metabroken-promises/systemic-censorship-palestine-content-instagram-and-facebook>
- Human Rights Watch** (2024a). Questions and Answers: Israeli Military's Use of Digital Tools in Gaza. Human Rights Watch. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.hrw.org/news/2024/09/10/questions-and-answers-israeli-militarys-use-digital-tools-gaza>
- Human Rights Watch** (2024b). Extermination and Acts of Genocide: Israel Deliberately Depriving Palestinians in Gaza of Water. Human Rights Watch. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.hrw.org/report/2024/12/19/extermination-and-acts-genocide/israel-deliberately-depriving-palestinians-gaza>
- Kamil, M.** (2020). Postspatial, Postcolonial: Accessing Palestine in the Digital. *Social Text*, 38(3), 55-82.
- Kharroub, T.** (2021). Systematic Digital Repression: Social Media Censoring of Palestinian Voices. Arab Center Washington DC. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://arabcenterdc.org/resource/systematic-digital-repression-social-media-censoring-of-palestinian-voices/>
- Kwet, M.** (2019). Digital colonialism: US empire and the new imperialism in the Global South. *Race & Class*, 60(4), 3-26.
- Loewenstein, A.** (2024). Filistin Laboratuvarı. (Çev. Ö. Özarpacı), İstanbul: Metis.
- Palestine Open Maps** (2024). About Palestine Open Maps. Palestine Open Maps web sayfası. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://palopenmaps.org/en/about>
- Pg, A.** (2023). Seeing the world like a Palestinian. Transnational Institute. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.tni.org/en/article/seeing-the-world-like-a-palestinian>
- Promised Land Museum** (2024). Palestine Open Maps Platform. Promised Land Museum. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://promisedlandmuseum.org/palestine-maps-platform/>
- Qannam, S., ve Abu Eisheh, J.** (2023). Settler Colonialism and Digital Tools of Elimination in Palestinian Jerusalem. *Jerusalem Quarterly*, 93, 71-88.
- Sada Social** (2024). A Year of Digital Erasure of Palestinians. Wafa - Palestine News Agency. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://english.wafa.ps/Pages/Details/149978>
- Sada Social** (2025). Sada Social's Annual Report on Digital Violations Against Palestinian Content. Sada Social. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://sada.social/post/almshr-alkrmy-2024-albad-balrkmn-altgss-mn-alkrak-ht-ktaa-alntrnt-2>
- Saraçoğlu, D.** (2024). Filistin için Teknoloji oluşumunun kurucularından Paul Biggar ile söyleşi. *bianet.org*. Erişim Tarihi 21 Haziran 2025, <https://bianet.org/haber/filistin-icin-teknoloji-olusumunun-kurucularindan-paul-biggar-ile-soylesi-298267>
- SMEX** (2023). How the Israeli Occupation Restricts the Development of Internet Infrastructure in Palestine. SMEX. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://smex.org/how-the-israeli-occupation-restricts-the-development-of-internet-infrastructure-in-palestine/>
- Stop Killer Robots** (2024). Visualizing Palestine's "Killer AI" story and the power of digital storytelling. Stop Killer Robots. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.stopkillerrobots.org/killer-ai-and-digital-storytelling/>
- Tawil-Souri, H.** (2012). Digital Occupation: Gaza's High-Tech Enclosure. *Journal of Palestine Studies*, 41(2), 27-45.
- TIME** (2024). Exclusive: Google Workers Revolt Over \$1.2 Billion Israel Contract. TIME Magazine. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://time.com/6964364/exclusive-no-tech-for-apartheid-google-workers-protest-project-nimbus-1-2-billion-contract-with-israel/>
- UNESCWA** (2022). Palestine Under Occupation III: Mapping Israel's Policies and Practices and their Economic Repercussions. United Nations. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, https://www.un.org/unispal/wp-content/uploads/2022/07/E.ESC-WA_CL6_GCP_2021.3_220722.pdf
- Visualizing Palestine** (2024). About Us. Visualizing Palestine web sayfası. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://visualizingpalestine.org/about/>
- WACC Global** (2019). How Israel controls Palestinian ICTs. WACC Global. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://waccglobal.org/how-israel-controls-palestinian-icts/>
- Wikipedia** (2024a). Project Nimbus. Wikipedia. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, https://en.wikipedia.org/wiki/Project_Nimbus
- Wikipedia** (2024b). Unit 8200. Wikipedia. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, https://en.wikipedia.org/wiki/Unit_8200
- World Bank** (2008). Israel and PA need to open Palestinian telecom sector to competition. World Bank. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-199399/>
- World Bank** (2016). Telecommunication Sector Note in the Palestinian Territories: Missed Opportunity for Economic Development. World Bank. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-208451/>
- Zinn Education Project** (2024). Visualizing Palestine. Zinn Education Project web sayfası. Erişim Tarihi 20 Haziran 2025, <https://www.zinnedproject.org/materials/visualizing-palestine/>